

Macht, gezondheid en politiek

Een gezond leven is steeds meer synoniem geworden voor het goede leven. Van burgers wordt verwacht dat zij hun best doen om zo gezond mogelijk te leven. Gezond eten, actief bewegen en er getraind uitzien, het wordt steeds meer de norm. Met allerlei apps kunnen mensen hun eigen gezondheid monitoren en ‘hun stappen tellen’. Overheid, zorgverzekeraars en werkgevers stimuleren mensen om fit te worden en te blijven en ook artsen doen met hun pleidooi voor leefstijlgeneeskunde mee aan dit gezond-leven-discours. De gedachte is dat een gezonde leefstijl ziektes en uitval voorkomt, en dat daarmee de stijgende ziektekosten binnen de perken kunnen worden gehouden. Hiermee heeft gezondheid een morele lading gekregen. En dat roept nieuwe morele vragen op. Vorig jaar hield de Vereniging voor Filosofie en Geneeskunde haar jaarlijkse congres over *Macht, gezondheid en politiek, de maatschappelijke plaats van gezondheid in onze tijd*. Michel Foucault schreef al in 1976 over de opkomst van de gezondheidspolitiek, maar hoe verhouden politiek en gezondheid zich vandaag de dag? Wat is de relatie tussen gezondheid, macht en politiek? In hoeverre hebben burgers recht op gezondheid en gezondheidszorg en wat wordt verwacht van individuele burgers ten aanzien van een gezonde levensstijl? Verschillende sprekers lieten hun licht schijnen over de verwevenheid van gezondheid en politiek, over de verantwoordelijkheid van de politiek ten aanzien van de gezondheid van burgers, over individuele verantwoordelijkheid en over de invloed van patiënten en zorgprofessionals in de gezondheidszorg. Geïnspireerd op dit jaarcongres stelden wij dit themanummer samen, waaraan diverse sprekers en andere experts hun bijdrage hebben geleverd.

Het themanummer begint met een artikel van socioloog Sridhar Venkatapuram, die ons introduceert in de ‘Capabilities Approach’ als analytisch raamwerk en ethische theorie. Hij bespreekt welke rol gezondheid in dit raamwerk speelt en waarom deze theorie interessant is als input voor het vormgeven van beleid in de gezondheidszorg. Vervolgens legt filosoof Stef Groenewoud uit wat de Value Based Health Care-benadering inhoudt, die tegenwoordig veel aandacht krijgt van zorgverzekeraars en zorgorganisaties, maar ook nieuwe ethische vragen oproept.

In de rubriek Gast aan het woord zijn de filosofen Ignaas Devisch en Joel Anderson in gesprek gegaan met gastinterviewer Johan Melse. Zij spraken over de morele lading die er tegenwoordig hangt aan gezondheid en daarmee samenhangende machtsimperatieven, individuele verantwoordelijkheden en de onmacht bij een deel van de burgers om gezonde keuzes te maken.

Het onderwerp patiëntparticipatie in onderzoek wordt in de rubriek Uit de Praktijk besproken. Elizabeth Vroom beschrijft in haar column haar ervaringen als vertegenwoordiger van een patiëntenorganisatie met ethische commissies die besluiten nemen over gezondheidszorgonderzoek. Zij stelt vast dat patiënten nog steeds weinig serieus genomen worden. Volgens haar een gemiste kans, want patiënten hebben unieke expertise die van meerwaarde is. Verschillende experts reageren op deze column met een eigen visie ten aanzien van patiëntparticipatie in onderzoek.

Irene Groenevelt bespreekt het werk van Michel Foucault, over de politiek van het biologische lichaam, en wat zijn werk voor haar heeft betekend.

Tot slot komen diverse artsen aan het woord over de politieke arena waarin de gezondheidszorg zich nu eenmaal bevindt en brengen de vraag naar voren in hoeverre dokters zich zouden moeten bewegen in het politieke debat. Twee artsen in opleiding, Anna Verhulst en Roel Wouters, beiden vanaf het begin betrokken bij de Stichting Dokters in Debat, stellen dat artsen zich meer bewust moeten worden van de politieke arena en pleiten voor een actievere participatie van artsen daarin. Psychiater Menno Oosterhoff pleit eveneens voor een actievere rol van artsen. Artsen zitten volgens hem teveel in de ivoren spreekkamer en moeten van zich laten horen. Om tegengas te geven aan de administratieve druk van onder meer de zorgverzekeraars, kiest hij voor het opzoeken van het publieke debat via de sociale media. Mocht dit themanummer u prikkelen tot debat, laat het ons gerust weten.

Elleke Landeweer en Ingeborg van den Bold
Gastredacteuren